

Introitus:

Aj, již tedy nejste hosté a příchozí, ale spoluměšťané svatých a domácí Boží.

Dopis Efezským 2:19

Čtení ze Staré smlouvy:

Stalo se jednoho dne, že přišel Eliša do Šúnemu. Tam byla zámožná žena a přemluvila ho, aby pojedl pokrm. I stalo se, že kdykoli šel kolem, zabočil tam, aby pojedl pokrm. Proto řekla svému muži: Hle, vím, že je to svatý Boží muž. Chodí stále kolem nás. Udělejme malou zděnou horní místnost a dejme mu tam postel, stůl, židli a svícen. I stane se, když k nám přijde, že si tam zajde. I stalo se v tom čase, že tam přišel, zašel si do horní místnosti a ulehl tam. Svému služebníkovu Gecházímu řekl: Zavolej tu Šúnemanku. Zavolal ji a ona se k němu dostavila. Řekl mu: Pověz jí: Hle, děláš si kvůli nám takovou starost. Co pro tebe mohu udělat? Mám se za tebe přimluvit u krále či u velitele armády? Odpověděla: Žiji mezi svým lidem. Zeptal se: Co pro ni mohu udělat? Gechází odpověděl: Ach, nemá syna a její muž je starý. Nato řekl: Zavolej ji. Zavolal ji a ona zůstala stát ve dveřích. Řekl: V tento čas, jako je čas živého, budeš objímat syna. Řekla: Ne, můj pane, muži Boží, nelží své otrokyni. Ta žena otěhotněla a porodila syna v určený čas, jako je čas živého, jak jí Eliša pověděl. Chlapec vyrůstal. I stalo se jednoho dne, že šel za svým otcem, k žencům. Tu řekl otci: Moje hlava, moje hlava. Ten řekl služebníkovu: Odneseš ho jeho matce. Ten ho vzal a přinesl ho jeho matce. Zůstal na jejích kolenou až do poledne a pak zemřel. Ona vyšla nahoru, položila ho na postel muže Božího, zavřela za ním a odešla. Potom zavolala svého muže a řekla: Pošli mi jednoho ze služebníků a jednu z oslic. Poběžím k muži Božímu a vrátím se. Zeptal se: Proč za ním chceš dnes jít? Není novoluní ani sobota. Odpověděla: Pokoj tobě. Osedlala oslici a řekla svému služebníkovu: Žeň oslici a běž, nezdržuj kvůli mně jízdu, jen kdybych ti řekla. Jela, až přijela k muži Božímu na horu Karmel. I stalo se, když ji muž Boží z dálky uviděl, že řekl svému služebníkovu Gecházímu: Hle, to je ta Šúnemanka. Tak jí běž naproti a zeptej se jí: Jak se ti daří? Jak se daří tvému muži? Jak se daří chlapci? Ona odpověděla: Dobře. Když přišla na horu k muži Božímu, chytila ho za nohy. Gechází přistoupil, aby ji odstrčil, ale muž Boží řekl: Nech ji, neboť je jí hořko v duši a Hospodin to přede mnou skryl a neoznámil mi to. Ona řekla: Což jsem od svého pána žádala syna? Což jsem neříkala: Nevzbuzuj ve mně falešné naděje? Eliša řekl Gecházímu: Přepásej svá bedra, vezmi si s sebou moji hůl a jdi. Jestliže někoho potkáš, nezdrav ho a jestliže tě někdo pozdraví, neodpovídej mu. Polož mou hůl na chlapcův obličej. Chlapcova matka řekla: Jakože živ je Hospodin a jakože živ jsi ty, neodejdu od tebe. Nato vstal a šel za ní. Gechází je předešel, položil hůl na chlapcův obličej, ale žádný ohlas, nikdo tomu nevěnoval pozornost. Vrátil se mu naproti a oznámil mu: Chlapec se neprobudil. Eliša vešel do domu a hle, chlapec byl mrtev, položen na jeho posteli. Když vešel, zavřel za oběma dveře a modlil se k Hospodinu. Pak vylezl na postel a lehl si na chlapce; položil svá ústa na jeho ústa, své oči na jeho oči, své dlaně na jeho dlaně. A jak se nad ním sklonil, chlapcovo tělo se zahřálo. Slezl, prošel se sem a tam po domě, vylezl nahoru, sklonil se nad ním a chlapec sedmkrát kýchl. Pak chlapec otevřel oči. Eliša zavolal Gecházího a řekl: Zavolej tu Šúnemanku. Zavolal ji, a když přišla k němu, řekl: Vezmi si svého syna. Když přišla, padla k jeho nohám, poklonila se k zemi, vzala svého syna a odešla. 2. kniha Královská 4:8-37

Čtení z epištol:

Proto jako skrze jednoho člověka vešel do světa hřích a skrze hřích smrt, tak se také smrt rozšířila na všechny lidi, protože všichni zhřešili... Jestliže proviněním jednoho člověka smrt vládla skrze toho jednoho, tím spíše ti, kteří přijímají hojnost milosti a dar spravedlnosti, budou vládnout v životě skrze toho jednoho, Ježíše Krista. A tak tedy: jako skrze provinění jednoho člověka přišlo na všechny lidi odsouzení, tak i skrze spravedlivý čin jednoho člověka přišlo na všechny lidi ospravedlnění k životu. Jako se skrze

neposlušnost jednoho člověka mnozí stali hříšnými, tak se také skrze poslušnost jednoho stanou mnozí spravedlivými. Dopis Římským křesťanům 5:12; 17-19

Čtení z evangelia:

Hned nato odešel do města, které se nazývalo Naim. S ním šli jeho učedníci a veliký zástup lidí. Když se blížil k městské bráně, hle, vynášeli mrtvého; byl to jediný syn své matky a ta byla vdova. Velký zástup z města ji doprovázel.

Když ji Pán uviděl, bylo mu jí líto a řekl jí: „Neplač!“ Přistoupil k márám a dotkl se jich; ti, kteří je nesli, se zastavili. Řekl: „Chlapče, pravím ti, vstaň!“ Mrtvý se posadil a začal mluvit; Ježíš ho vrátil jeho matce.

Všech se zmocnila bázeň, oslavovali Boha a říkali: „Veliký prorok povstal mezi námi“ a „Bůh navštívil svůj lid.“ A tato zvěst se o něm rozšířila po celém Judsku a po všem okolí. Lukášovo evangelium 7:11-17

Šunem a Naim aneb Dva scénáře

Mnohokrát natočení Mušketýři, více verzí Batmana, mnoho verzí Shakespeara, pokaždé jiná Puciniho Tosca...¹ Jsou tak kvalitní předlohy, že je má cenu inscenovat a točit zas a zas. Četli jsme dva příběhy, které zpracovávají jedno téma. V obou příbězích hraje roli žena, která má jen jediného syna. A obě ženy o svého syna přišly. A oběma Pán Bůh toho syna vzkřísil. Jsou to příběhy plné lásky, sociální citlivosti a podpory. Takové příběhy je dobré číst často. A často je inscenovat, točit. Představme si, že jsme filmaři. Pojďte porovnat oba scénáře. Jaké vidíte v těch dvou příbězích podobnosti a jaké rozdíly?

Co mají společného? Ani jednu ze žen neznáme jménem. Budeme jim tedy říkat podle místa či situace: Šunemanka a vdova z Naim. Obě žily na jedné straně údolí Jezreel, to je úrodné a ploché údolí, které se nabízí třeba pro chov koní (Šalamoun v Megidu) a nebo pro klíčovou válku u Harmagedonu. Izraelci tam mají důležitou vojenskou základnu s letištem pojmenovanou po králi Davidovi. Šunem a Naim, dvě městečka, spíše dvě vesnice vzdálené asi dva kilometry s podobným příběhem. Dva příběhy, kousek od sebe, ale v jiné době. Příběh Šunemanky (2. kniha Královská 4:18-37) se tradoval, byl znám.

V obou příbězích vystupuje výrazný muž - prorok Elíša (ještě mocnější, než Eliáš, viz 2.- kniha Královská 2:9) a Ježíš Nazaretský.

V obou příbězích „chybí“ ten nejbližší muž. Manžel, otec. Jeden, ten v Naim, je už po smrti a ten druhý v Šunem je stár a nemá příliš pochopení. Šunemanka počne **zázračně**. Ať se svým mužem žila, což je dost pravděpodobné, a nebo nežila. Byl to div! Biblický text si dá pozor, aby zvýraznil, že prorok Elíša s ní nic neměl. Nevěděl, co potřebuje (4:13-14), o dítěti jí říkal mezi dveřmi a jediné běžné bylo to, že měla řádné těhotenství (4:15-17). Její vlastní muž nerozumí nemoci syna - posílá jej mamince z pole (4:19) a nechápe, proč žena potřebuje jet přes celou pláň Jezreel (asi 25 km) za Elíšou na Karmel (4:22-23). Tím v příběhu končí!

¹ Pro mne bylo letos velmi objevné nastudování Händelova Mesiáše (Smetanova Litomyšl). Poprvé jsem si všiml skvělého vyjádření utrpení Služebníka v árii podle Izajášova proroctví: "He was despised and rejected of men; a man of sorrows, and acquainted with grief" (Isaiah 53:3). "He gave his back to the smiters, and his cheeks to them that plucked off the hair; he hid not his face from shame and **spitting**" (Isaiah 50:6). Ještě daleko lepší, než tady: <https://www.youtube.com/watch?v=3W16t1ZmBTk>

A rozdílý? Budu se nejdříve věnovat dějově bohatšímu příběhu o Elíšovi:

Elíšovy příběhy mají v sobě podíl mírné trapnosti. Od počátku jeho mocného působení² a také v tomto příběhu. Už jsme si všimli, že Elíšovi nedocházelo, co ženu nejvíce trápí. Elíša nabízel, že domluví protekci u krále či u vojska. Ale Šunemanka žila uprostřed svého lidu! Jak dobré svědectví o „občanském přístupu“! Jinými slovy řekla: „Co potřebuji, to si sama zařídím! Nejsem mimoň!“

Pozoruhodné je, že Šunemanka neměla od počátku klid. Žena měla pocit, že jí Elíša lže, když jí zvěstoval narození syna (4:16) a první, co mu hořce sdělila po příjezdu na Karmel, byla výtko: „Což jsem od svého pána žádala syna? Což jsem neříkala: Nevzbuzuj ve mně falešné naděje?“ (4:28)

Elíša návrat Šunemančina syna k životu těžce probojuje. Posílá napřed sluhu s holí. Nic! Modlí se u mrtvého. Pak se pokusí o zvláštní formu dýchání z úst do úst. Ještě nic. Pak seběhne dolů, chodí sem a tam po domě, pak vyjde do vrchní místnosti a skloní se nad ním - a pak teprve - syn kýchne a rozdýchá se (4:29-37). Není třeba medicínsky řešit oč šlo. Nevíme to. Jisté je, že to bylo na pokračování a dřeło to.

Ježíšův příběh:

Smrt se šíří přes lidi. Nakažlivě. Četli jsme to na začátku (Dopis Římanům 5:12 a 17-19) Ježíšův zástup se setkává s pohřebním zástupem. Dva zástupy. Zástup života a zástup smrti. Ten zástup smrti informuje okolí o velkém žalu. Žena zůstává sama na to, co zbylo ze života a tak alespoň v té nejtěžší chvíli byli lidé s ní. To je zvyk Izraele zachovávaný dodnes. Měla mít jejich péči i posleze. Pohřební zástup si tu plní svou povinnost, pláčky pláčou a všude šíří těžkou novinu. Jak je to odlišné od našich zamklých pohřbů, v nichž jsme se naučili zašeptat „upřímnoú soustrast“ a rychle zmizet! Truchlení je pro nás trapné. Necháváme jej Romům.³

Ale když se nechceme zabývat smrtí, co jiného děláme? Co dělá zástup života? Jak zprostředkovává to, co nese v sobě? Mlčí. Ježíš mluví! Zástup života? Vlastně jedině, co na Ježíšově zástupu vyzařuje život, to začíná a končí Ježíšem. A jak vypadá ten jeho život?

Pán Ježíš šel přímočaře. Až skandálně napříč zvykům:

1. „Neplač!“ (7:13) V rozporu s tradicí, naprosto nezvykle a nevhodně končí pohřební nářek. Buď je absolutně bez citu, buď je blázen, nebo má pravdu.
2. Přistoupil k marám, dotkl se jich (!) a přikázal zastavit průvod. (7:14) Velí pohřebnímu bratrstvu. Smrt je ještě pod lidským řízením. To je ale krok neslýchaný, autoritativní. Ježíš se dotekem mrtvého znečistil a nebo máry označil jako místo života a očistil od smrti.
3. „Chlapče...“ (7:14-15) Mluví k mrtvým! Chlapec se zpřímá posadil a mluvil. Vrací ze smrti a jedním z prvních projevů života je řeč! Chlapce vrátil matce, protože se stal pánem situace a on jediný řídí život. Už ne pohřební bratrstvo.

² Poté, co byl Eliáš vzat na nebesa, chtěli jej či jeho ostatky hledat proročtí žáci. Elíša jim řekl, že to nemá smysl, ale oni na něj tak naléhali, že je nechal jít. Pak řeší staré problémy s vodou a nakonec se nepochopitelně stává terčem výsměchu (2. kniha Královská 2:15-25). Je to tedy **trapnost a pomatenost doby**, spíše než Elíšova, ale Elíša z ní nijak nevybočuje.

³ Pohřební kultura je velmi odlišná. Třeba v Seville jsou hřbitovy turistickou atrakcí. Viz: <http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/zzz/zprava/to-musite-videt-uklizecky-hrbitova-v-seville-lakaji-na-postribreny-hrob--1378991>

Srovnali jsme dva scénáře. Můžeme natáčet film. Kamery v tomto příběhu zaznamenávají život proti smrti. To je jádro příběhu. Kamery dnešních filmů pouze instrumentalizují rozšířené vidění, které zprostředkovává literatura. Velmi často zcela chybí jádro příběhu. Film nemá co říct, utopí se ve scénách a zpracování detailů. To nechceme, a proto se budeme držet jádra příběhu.

Lidé reagovali dvěma hláškami: „**Veliký prorok povstal mezi námi**“ a „**Bůh navštívil svůj lid.**“ Ježíše vidí jako obžvlého (byl vzburzen) proroka Elišu. Jako po Eliášovi přichází Eliáš, prorok moci, tak přichází po Janu Křtiteli (Eliášovi, viz Matoušovo evangelium 11:14)⁴ Ježíš! Ale Boží návštěva není jenom pro rozptýlení či pro to, aby člověk žil společensky a hezky vesele.⁵ S návštěvou přichází zlom v dějinách, klíčové rozhodnutí a zásah!

Ježíšova návštěva v Naim je jako *remake* dobrého tématu. A není z nudy, není pro filmové kritiky, aby měli o čem psát. Nová verze je pro Jana ve vězení (viz pokračování textu) a je pro Judeu. Tam Ježíš směřuje! Tam umře na kříži a tam je třeba jej znát jako Pána nad životem a smrtí. Právě proto text říká, že je tato verze věčného příběhu úspěšná v judské distribuci.

Teď jsem se jen díval, strhující podívaná, lepší než 3D. Vtahovalo mne to. Příběh viděný s otevřenou pusou bude i mým příběhem. I já vstanu, i já budu mluvit. Bude se to točit i o mně. Tak se to má. Čeká se na další zpracování u každého z nás.

Souhrnem:

1. Scénáře se opakují! Tam vstal synek Šunemanky a tady se vzpřímeně posadil a mluvil syn vdovy z Naim. Pak vstal z mrtvých sám Ježíš! A jednou to bude náš film! A už teď se píše scénář. Už teď víme, co je to vzříšení, a co teprve pak, až to přijde! Až klapne klapka, až se začne točit!
2. Ježíš je Pán!⁶ Vládne! Ježíš se nemozolí a není trapný! Je elegantní. Hledáme elegantní řešení svých smrtí a všeho, co s námi umřelo. Proto koukáme na tyhle filmy!
3. Zástup života začínal a končil Ježíšem, teď je to ale jinak. Teď jsme svědky. On z nás nechtěl němé přihlížeče, chtěl, abychom tak, jako jsme šířili zprávu o smrti, svým životem i řečí šířili zprávu o životě, šířili život!

⁴ A samozřejmě i Malachiášovo proroctví 4:5 a Lukášovo evangelium 1:16!

⁵ Evangelium je jiné! Krásná literatura má svá odlišná specifika. **Netýká se pravdy.** Zdeněk Svěrák ve své knížce *Po strništi bos*, Fragment, 2013, popisuje svoje povídky takto: *Autoři takové literatury nejen vzpomínají na to, co viděli a slyšeli, ale také si vymýšlejí a fantazírují, aby jejich příběh stál za řeč. V knížce vyprávím o tom, jak byl malý kluk přesazen z města na venkov a co to udělalo s jeho duší. Jsem to já a nejsem to já. Je to mozaika, v níž jsou některé kamínky pravé a jiné přidané. Ale vy byste to neměli poznat, který je který.*

⁶ J.R.R. Tolkien, Pán prstenů, Společenstvo Prstenu. Dialog Zlatěnky a Froda o Tomu Bombadilovi:

„Je, jak jste ho viděli,“ řekla v odpověď na jeho pohled. „Je Pánem lesů, vod a kopců.“

Frodo: „Takže celá tahle zvláštní **země patří jemu?**“

„Kdepak!“ odpověděla a její úsměv se vytratil. **„To by bylo opravdu břemeno,“** dodala polohlasem, jako k sobě. „Stromy a tráva a všechno, co roste nebo žije v této zemi, patří samo sobě. Tom Bombadil je Pán...“